

**Jurisdicția universală
asupra crimelor
internaționale**

ANDREI PALADE

**Jurisdicția universală
asupra crimelor
internaționale**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2016

Colecția ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Vișan Ameluța
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PALADE, ANDREI

Jurisdicția universală asupra crimelor internaționale / Andrei
Palade. - București : Editura Universitară, 2016
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0422-0

341

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062804220

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2016
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUPRINS	V
TABLE OF CONTENTS	IX
PREFAȚĂ	XIII
SUMMARY	XVII
BIBLIOGRAFIE.....	XXXII
LISTĂ DE ABREVIERI	LXI
1. INTRODUCERE	1
2. DEFINIREA, DELIMITAREA ȘI DEZVOLTAREA PROBLEMATICII	4
2.1. Conceptul de jurisdicție.....	4
2.2. Legătura dintre principiile de aplicare ale jurisdicției penale a instanțelor naționale și dreptul internațional public	6
2.2.1. Principii de aplicare în spațiu ale jurisdicției penale naționale consacrate în dreptul internațional public	7
<i>a. Principiul teritorialității</i>	8
<i>b. Principiul naționalității</i>	9
2.2.2. Universalitatea – un principiu cu două fețe, din două puncte de vedere	11
<i>a. Fața clasică a principiului univer- saliității</i>	12

JURISDICȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

<i>b. Fața modernă a principiului universalității.....</i>	14
<i>c. Universalitatea din optica instanțelor internaționale și a celor naționale – celelalte două fețe.....</i>	18
2.2.3. Relația dintre dreptul intern și dreptul internațional – conturarea unei posibile consecințe.....	24
<i>Implementarea dreptului internațional în sistemul de drept intern.....</i>	24
<i>Derularea etapelor până la răspunderea statului – o posibilitate.....</i>	37
2.3. Jurisdicția universală a instanțelor naționale în raport cu izvoarele dreptului internațional – normare restrânsă sau extinsă.....	48
2.3.1. Jurisdicția universală în tratate - tipicul normării restrânse, până la un punct.....	50
<i>a. Jurisdicția universală în convenții.....</i>	50
<i>b. O posibilă tranziție de la tipic la atipic.....</i>	54
2.3.2. Evaluarea jurisdicției universale prin prisma cutumei internaționale.....	56
2.3.3. Hotărârile instanțelor internaționale și doctrina – o oglindă a practicii?.....	60
3. LEGALITATEA JURISDICȚIEI UNIVERSALE.....	62
3.1. Clauzele de jurisdicție ale tratatelor despre care se presupune că au căpătat statut cutumiar.....	62
3.1.1. Convenția privind genocidul.....	62
<i>a. Interpretarea textului articolului VI.....</i>	64
<i>b. Cauze naționale – o posibilă reinterpretare?.....</i>	65

c. Cauze internaționale – un conflict de vederi?	68
d. Concluzie asupra jurisdicției universale a instanțelor naționale asupra genocidului	70
3.1.2. Convențiile de la Geneva	72
a. Interpretarea clauzei jurisdicționale comune.....	74
b. Practica statelor	76
c. Concluzie asupra jurisdicției universale a instanțelor naționale pentru crime de război – jurisdicție universală pură? ...	78
3.1.3. Convenția împotriva torturii.....	79
a. Interpretarea clauzei jurisdicționale	81
b. Practica statelor	84
c. Poziția evazivă a Curții Internaționale de Justiție.....	86
d. Concluzie asupra jurisdicției universale a instanțelor naționale asupra torturii .	89
3.2. Momente semnificative din viața comunității internaționale.....	92
3.2.1. Belgia.....	93
a. Un început euforic	93
b. Așezarea scontată de reacția altor state	94
3.2.2. Israel.....	96
a. Cauzele Eichmann	96
b. Reacțiile Israelului la încercările de exercitare ale jurisdicției universale de către alte state	97
3.2.3. Spania.....	99
a. O altă încercare de universalitate absolută	99
b. Situația actuală.....	100

JURISDICȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

3.2.4. Statele Unite ale Americii	101
<i>a. Cauza Demjanjuk vs. Petrovsky</i>	101
<i>b. Comportamentul pe plan internațional.</i>	102
3.2.5. Continentul African	103
3.2.6. America latină	104
3.2.7. O scurtă privire asupra jurisdicției universale reglementată în Codul penal român.....	106
4. OBSERVAȚII FINALE	111
4.1. Existența normei cutumiare onerative sau permissive de jurisdicție universală pentru crime internaționale – nu (deocamdată)	111
4.1.1. Distribuția geografică a practicii statelor – inegalitate geografică și de influență.....	111
4.1.2. Practica tratatelor multilaterale nu dovedește cristalizarea unei cutume care obligă statele la exercitarea jurisdicției universale.....	114
4.1.3. Egalitatea suverană nu reprezintă o derogare de la norma peremptorie de interzicere a crimelor internaționale.....	116

TABLE OF CONTENTS

1. INTRODUCTION	1
2. DEFINING, DELIMITING AND DEVELOPING THE ISSUE	4
2.1. The Concept of Jurisdiction	4
2.2. The Link Between the Principles of Applying Criminal Jurisdiction by Domestic Courts and Public International Law	6
2.2.1. The Principles of Applying Domestic Criminal Jurisdiction Recognised by Public International Law	7
<i>a. The Principle of Territoriality</i>	8
<i>b. The Principle of Nationality</i>	9
2.2.2. Universality – A Janus-Faced Principle, from Two Points of View	11
<i>a. The Classical Face of the Universality Principle</i>	12
<i>b. The Modern Face of the Universality Principle</i>	14
<i>c. Universality from the Viewpoint of Domestic and International Courts – The Other Two Faces</i>	18
2.2.3. The Relationship Between Domestic and International Law – Outlining a Possible Consequence	24

JURISDIȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

<i>a. Implementing International Law in the Domestic Legal System</i>	24
<i>b. The Steps Leading to State Responsibility – A Possibility</i>	37
2.3. The Universal Jurisdiction of Domestic Courts and the Sources of International Law – Restricted Or Extended Normativity	48
2.3.1. Universal Jurisdiction in Treaties – The Archetype of Restricted Normativity, Up to A Point.....	50
<i>a. Universal Jurisdiction in Treaties</i>	50
<i>b. A Possible Transition from the Typical to the Atypical</i>	54
2.3.2. Evaluating Universal Jurisdiction Through International Custom	56
2.3.3. The Judgments of International Tribunals and Doctrine – A Mirror of Practice?.....	60
3. THE LEGALITY OF UNIVERSAL JURISDICTION	62
3.1. Jurisdictional Clauses in Treaties with Purported Customary Status	62
3.1.1. The Genocide Convention.....	62
<i>a. The Interpretation of Article VI</i>	64
<i>b. Domestic Case Law – A Possible Reinterpretation?</i>	65
<i>c. International Case Law – A Conflict of Views?</i>	68
<i>d. Conclusion Regarding the Universal Jurisdiction of Domestic Courts Over Crimes of Genocide</i>	70

TABLE OF CONTENTS

3.1.2. The Geneva Conventions	72
<i>a. The Interpretation of the Common Jurisdictional Clause</i>	74
<i>b. State Practice</i>	76
<i>c. Conclusion Regarding the Universal Jurisdiction of Domestic Courts Over War Crimes – Pure Universal Jurisdiction?</i>	78
3.1.3. The Convention Against Torture	79
<i>a. The Interpretation of the Jurisdictional Clause</i>	81
<i>b. State Practice</i>	84
<i>c. The Evasiveness of the International Court of Justice</i>	86
<i>d. Conclusion Regarding the Universal Jurisdiction of Domestic Courts Over Torture</i>	89
3.2. Significant Moments in the Life of the International Community	92
3.2.1. Belgium	93
<i>a. A Euphoric Start</i>	93
<i>b. The Settling Prompted by The Reactions of Other States</i>	94
3.2.2. Israel	96
<i>a. The Eichmann Case</i>	96
<i>b. Israel's Reactions to the Attempts of Exercising Universal Jurisdiction by Other States</i>	97
3.2.3. Spain.....	99
<i>a. Another Attempt at Absolute Universality</i>	99

JURISDICTIA UNIVERSALA ASUPRA CRIMELOR INTERNAZIONALE

<i>b. The Current Situation</i>	100
3.2.4. The United States of America	101
<i>a. Demjanjuk v Petrovsky</i>	101
<i>b. Conduct in the International Community</i>	102
3.2.5. Africa.....	103
3.2.6. Latin America.....	104
3.2.7. A Short Overview on Universal Jurisdiction in the Romanian Criminal Code.....	106
4. FINAL OBSERVATIONS	111
4.1. The Existence of An Injunctive or Permissive Customary Norm of Universal Jurisdiction over International Crimes – Not Yet.....	111
4.1.1. The Geographic Distribution of State Practice – Geographic and Power Inequality.....	111
4.1.2. Multilateral Treaty Practice Does Not Suggest The Crystallisation of a Customary Norm Obliging States to Exercise Universal Jurisdiction.....	114
4.1.3. Sovereign Equality Is Not A Derogation from the Peremptory Norm Prohibiting International Crimes.....	116

PREFAȚĂ

Lucrarea monografică **Jurisdicția universală asupra crimelor internaționale** reprezintă un studiu asupra celei mai ferme și poate moderne, în același timp, forme de reacție a comunității internaționale în fața unor evenimente armate în contextul și cu prilejul cărora s-au comis atrocități.

Autorul pornește demersul său prin identificarea originilor jurisdicției penale internaționale, interesul său focalizându-se asupra necesității de exercitare a unei jurisdicții universale în cazul pirateriei, aceasta fiind situația aflată la originea principiului reprimării universale a crimelor internaționale. Prezentarea originilor jurisdicției internaționale are ca scop să evidențieze cu claritate că exercitarea de către instanțele naționale a jurisdicției universale apare ca o extensie firească și legitimă a dreptului internațional public. Aceeași idee este urmărită de autor în secțiunile următoare, în condițiile în care argumentele de ordin istoric le apreciază ca insuficiente prin ele însele să justifice o jurisdicție universală în cazul unor fapte ale căror caracteristici sunt diferite în raport cu pirateria. Pentru a se ajunge la o concluzie cât mai pertinentă, autorul semnalează toate distincțiile necesare identificării conceptuale a jurisdicției universale exercitate de instanțele naționale asupra crimelor internaționale, pentru ca ulterior să se aprecieze că „jurisdicția universală a tribunalelor internaționale este mai firească” față de aceea a

instanțelor naționale. Cu toate acestea, autorul pune în lumină ideea că la baza exercitării jurisdicției universale asupra crimelor internaționale de către instanțele naționale se află o legitimitate primordială generată de atrocitatea acestor fapte, unele crime fiind atât de revoltătoare încât orice stat are un interes legitim de a le sancționa.

Lucrarea se remarcă nu doar prin aceea că oferă o perspectivă de ansamblu și bine documentată științific, însă și prin aceea că răspunde unor ipoteze pertinente caracterizate de paradigma drept internațional-drept intern. Unul dintre aceste răspunsuri este privește situația în care o instanță națională exercită jurisdicție universală însă prin aceasta generează un conflict internațional, urmat de necesitatea soluționării acestuia și, eventual, a stabilirii răspunderii juridice internaționale. Ipoteza pune în lumină caracterul firav, complex și delicat al exercitării jurisdicției universale de către instanțele naționale, problematica fiind tratată în partea de început a lucrării în contextul legitimității exercitării unei asemenea jurisdicții.

În partea de început, totodată, autorul își pune în mod îndreptățit problema preciziei sursei (izvorului) de drept internațional care legitimează, de la caz la caz, exercitarea jurisdicției universale. Este firesc să procedeze în acest fel, chiar dacă, după ce realizează că în domeniu cercetarea trebuie să țină cont de realitate, concluzionează că există o „principală forță de reprezentare a conștiinței societății civile internaționale care a dus la o treptată reconsiderare a limitelor jurisdicționale ale membrilor comunității internaționale”.

Astfel, autorul, după partea introductivă, intră brusc în chestiunea principală: care este legitimitatea instanțelor

naționale de a judeca crime internaționale pe temeiul universalității? Răspunsul la o asemenea întrebare se întemeiază pe dreptul în vigoare, astfel cum acesta este fundamentat pe cale convențională, cutumiară și doctrinară, sens în care poziția Curții Internaționale de Justiție în cauza privind Rezervele la convenția privind genocidul este relevantă: idealurile înalte care stau la baza acelei convenții au născut principii care au fost recunoscute de către națiunile civilizate ca fiind obligatorii pentru state, chiar și în absența unei norme convenționale. Exemplele de exercitare a unei jurisdicții universale de către instanțe naționale, cum ar fi în cauza Eichman sau în cauza Jorgić, sunt bine articulate în lucrare, astfel încât cititorul poate observa nu doar considerentele care au determinat o astfel de exercitare a unei jurisdicții naționale dar și problematicile cu care instanțele s-au confruntat, dintre care unele au rămas controversate. Dealtfel, cred că lucrarea prezintă o calitate ridicată în special pentru că reușește ca o problematică națională (exercitarea jurisdicției instanțelor naționale) să o așeze în contextul internațional adecvat.

Analiza exercitării jurisdicției universale se continuă cu celelalte categorii de crime internaționale, respectiv crimele de război, crimele împotriva păcii și umanității, terorismul, tortura. Fiecare dintre acestea sunt analizate din perspectiva convențională și cutumiară, iar concluziile ținând cont de cele mai autoritative opinii, precum ale Curții Internaționale de Justiție sau ale Crucii Roșii. În final, se concluzionează că, spre deosebire de genocid, unde se poate discuta existența separată a normei convenționale din Convenția privind genocidul, care întemeiază jurisdicția statelor pe baze tradiționale, și o normă cutumiară care

JURISDICȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

permite exercitarea jurisdicției universale a instanțelor naționale pentru genocid, în cazul crimelor de război putem observa o identitate de conținut dintre norma convențională sub forma clauzei jurisdicționale comune a Convențiilor de la Geneva și o posibilă normă cutumiară permisivă, chiar onerativă de jurisdicție universală în cazul crimelor de război. În cazul torturii, obligația cutumiară de interzicere a actelor de tortură nu este „acompaniată” și de posibilitatea exercitării jurisdicției universale de către instanțele naționale, această posibilitate fiind circumscrisă obligațiilor convenționale asumate de state prin Convenția împotriva torturii.

Capitolul cel mai incitant al lucrării este acela privitor la momente din viața comunității internaționale asupra jurisdicției universale, a cărui obiectiv este în realitate de a evidenția existența/inexistența unei opinio iuris sau a unei practici a statelor. Acest capitol pune în lumină existența unei poziții privilegiate a statelor dezvoltate în raport cu celelalte state și, pe de altă parte, o responsabilitate suplimentară pe care o au primele. Tocmai din acest motiv, autorul își încheie lucrarea concluzionând că într-o eră în care individul și nevoia de a îndrepta nedreptățile suferite de indivizi devine un factor din ce în ce mai pregnant în sistemul de drept internațional, jurisdicția universală încă funcționează, în esență, sub paradigma dreptului internațional clasic.

Dr. Nicolae-Dragoș Ploeșteanu

SUMMARY

In a world of heightened interconnectedness, even the long arm of the law seems to be without borders. The perpetration of international crimes leaves deep, far-reaching and multifaceted consequences that can take generations to be resolved; massacres in less developed and more remote parts of the world no longer remain a tale to be told by silent victims and their executioners, they form the object of international outrage. For this reason, among others, the international community has decided to develop legal mechanisms to bring about justice when the most heinous crimes have been committed. Intense efforts culminated in the creation of the International Criminal Court, an international tribunal tasked with the prosecution and trial of persons charged with committing international crimes. The path towards establishing such a tribunal that transcends the jurisdiction of sovereign states was rocky and many difficulties lie ahead in achieving an established forum that enjoys the same gravitas among states in the international community as local courts do within domestic jurisdictions. International or internationalised tribunals are not the sole means through which states choose to tackle international crimes. On many occasions, states have taken upon themselves to prosecute and put on trial individuals who have committed crimes far removed from their territory and with no links or consequences to their nationals. In such situations, individual states acted as agents of international justice through their own courts.

JURISDICȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

This paper aims to analyse whether, and, if so, to what extent is universal jurisdiction a part of international law. Our enquiry begins by defining the concept of jurisdiction. As a notion encapsulating the power of a state to regulate and enforce its rules, as well as adjudicate disputes in accordance with them, the term 'exercising jurisdiction' denotes a variety of expressions of state supremacy in a domestic system and sovereignty in international law, when viewed from the perspective of other subjects of international law. For the purposes of this paper, adjudicative criminal jurisdiction, i.e. the state's exclusive competence and duty to prosecute and put on trial persons charged with violating its criminal laws for the purposes of determining the existence of their criminal responsibility, is the main focus. When viewed as a web of states that exercise criminal jurisdiction, the question arises whether an interconnected international community and the legal and moral imperative of preventing impunity for international criminals can be reconciled with state sovereignty outside the framework of international or internationalised tribunals.

In order to ensure the respect of international law, as well as for the sake of international comity, states must exercise their jurisdiction in consonance with the principle of sovereign equality. In time, a few principles of exercising domestic criminal jurisdiction have been recognised by states as being in conformity with international law as they do not encroach upon other states' sovereignty. The root principle in this respect is that of territoriality. As noted by the Permanent Court of International Justice in the *Lotus* case, states may only exercise their jurisdiction

SUMMARY

outside their territories in the presence of a permissive norm of international law to the contrary. The second principle is that of nationality, or active personality. Whenever a national commits a crime at home or abroad, the state of nationality has a legitimate basis for exercising its jurisdiction. Outside these two well-established bases of jurisdiction, there are other more controversial principles in international law, such as passive personality and, in some instances, universal jurisdiction.

From a conceptual standpoint, this paper utilises a twofold view of universal jurisdiction.

Firstly, from a historical perspective, universal jurisdiction can have a classical and modern embodiment. Centuries before, universal jurisdiction was the product of pragmatism and not idealism: a tool to combat piracy. As a crime often perpetrated in international waters, outside the jurisdiction of any state, a practice developed that gave legitimate grounds for states to assert their jurisdiction over pirates, irrespective of the sovereign whose subjects they or their victim were. As a phenomenon that exacted and still exacts a heavy toll on the international economy as well as maritime security, the principle of absolute universal jurisdiction, i.e. the state's prerogative of prosecuting and putting on trial before its own courts persons that are not its nationals, who committed crimes outside its territory, with non-national victims and possibly no other negative consequences for the state asserting jurisdiction, and even against the will of the state that might have a traditional basis for exercising jurisdiction, lives on. The modern face of universal jurisdiction started to manifest itself after World War Two, as a reaction to the atrocities that marked

JURISDIȚIA UNIVERSALĂ ASUPRA CRIMELOR INTERNAȚIONALE

the wartime hostilities. Spurred by the appearance of treaties aimed at combating international crimes such as genocide, war crimes and torture, international doctrine and even some states advocated the extension of absolute universal jurisdiction to all international crimes, in the interests of a true international justice. However, the existence of such universal jurisdiction in international law is far from certain.

Secondly, universal jurisdiction has a different basis and implications based on the adjudicating forum. In the case of international or internationalised tribunals, whether *ad hoc* or permanent, their jurisdiction is based on state consent and it represents the sum of their jurisdictions, thus resulting in universal jurisdiction. Whenever a jurisdictional conflict arises between an international tribunal and a state, there are procedures in place to resolve the conflict. In this vein, the statutes of the international criminal tribunals for the former Yugoslavia and Rwanda provide for the principle of primordality of their jurisdictions whilst the statute of the ICC contains the less invasive principle of complementarity – quite understandable when a large part of the world falls under its jurisdiction. Compared to the consensual basis of the jurisdiction of international tribunals, the universal jurisdiction of domestic courts seems to carry within the seeds of legal conflict as it pertains to the territory or the nationals of another state.

From the perspective of a state's own law, the exercise of universal jurisdiction by its courts would be unchallenged if domestic provisions allow such jurisdictional assertions. Even so, this may not be the case if the state in question implements international law into its legal